

Matkailututkimus 9: 2, 60–63 (2013)
 ©Suomen matkailututkimuksen seura

Väitöksiä - Dissertations

“Omassa firmassa ei tunteja lasketa” Psykologinen omistajuus ja työn ilo matkailun perheyrittäjien kertomana

Hannele Rautamäki
Jyväskylän yliopisto

“Working 9 to 5 doesn’t cut it.” Psychological Ownership and Joy of Work as Self-reported by Entrepreneurs of Family Firms in Tourism

The purpose of the research is to deepen understanding of psychological ownership and joy of work in the context of family-owned businesses within the tourism industry. The research question is: How do entrepreneurs of family firms in tourism experience psychological ownership (PSO) and joy of work (JOY)? The sub-questions are: 1) What are the building blocks of PSO and JOY for entrepreneurs of family firms in the tourism industry? 2) What factors support the PSO and JOY among entrepreneurs of family firms in the tourism industry? The study adopted a mixed-methods approach and included a quantitative questionnaire distributed nationwide among family businesses engaged in the tourism industry and qualitative case study of ten owners of family owned tourism firms. The key dimensions of PSO were controlling the target, intimate knowledge of the target and self investment in the target while the key elements of JOY were social acceptance, work duties, success of the business and overall workload of the entrepreneur. Factors impacting the strength of both PSO and JOY were sales volume of the business, number of employees, and/or number of locations. The theoretical contribution includes the strong correlation between the PSO and JOY, as well as the new dimensions of JOY. The study also showed that entrepreneurs experience the highest level of work-

related joy when they gain social acceptance and professional recognition. Less JOY, however, is felt after the business has grown from small to medium sized as the economical circumstances have become more challenging. Practical implications lie in the area of public policy planning at both national and municipal levels. In addition, this study confirms the urgent need for further initiatives to enhance the skill-sets of these entrepreneurs.

Keywords: family business, entrepreneurs, joy of work, ownership, psychological ownership, tourism

Pien- ja perheyrittäjien merkitys Suomen talouskehitykselle on yhä enemmän kriittinen tekijä. Perheyrittäjien osuus Suomen yrittäjäkentästä on lähes 90 prosenttia. Perheyrittäjyyden ytimessä on omistajuus.

Väitöstutkimus tarkastelee psykologista omistajuutta – tunnetilaa, jossa yrittäjä kokee omistajuuden tunteita kohdetta kohtaan niin, että siitä tulee osa hänen identiteettiään. Toinen tutkittu ilmiö on yrittäjien kokemus työniloa, jota matkailun perheyrittäjät kertoivat kokevansa työn aiheuttamana. Tutkimuksen mukaan psykologisella omistajuudella ja työnilolla on vahva keskinäinen yhteys.

Tutkimuksen pääkysymys on:

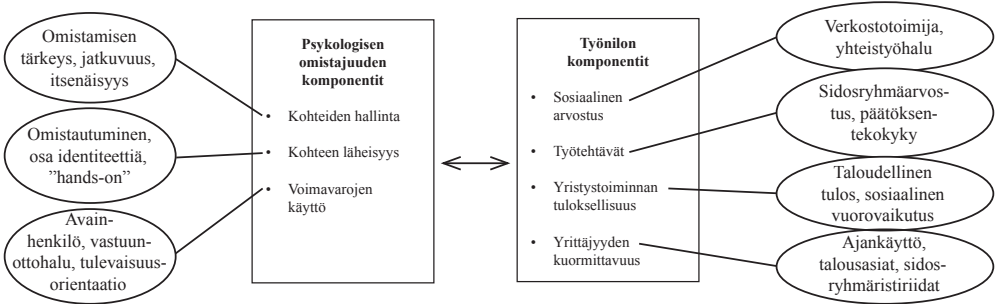
-miten matkailun perheyrittäjät kokevat psykologisen omistajuuden ja työnilon?

Tästä johdetaan alakysymykset:

-mistä asioista matkailun perheyrittäjien psykologinen omistajuus ja työnilo rakentuvat?

-mitkä tekijät tukevat matkailun perheyrittäjien psykologista omistajuutta ja työniloa?

Tutkimuksen viitekehys on psykologisen omistajuuden ja työnilon teorioissa. Toimintaympäristöinä ovat matkailuala ja perheyrittäjyyden tutkimus. Tutkimus on monitieteinen painottuen taloustieteisiin ja käyttäytymistieteisiin. Empiirinen osuus tehtiin kahdessa vaiheessa. Ensintoteutettiin valtakunnallinen matkailun perheyrittäjäkysely, jonka tulosten perusteella teemahaastateltiin kymmenen matkailun perheyrittäjää. Psykologisen omistajuuden ja työnilon muuttajien operationaalistaminen tuotti toimintakykyisen mittariston. Seuraavaan kuvioon on tiivistetty tutkimuksen päätulokset sekä empiriasta nousseet vastaukset esitettyihin tutkimusongelmiin.

KUVIO Tutkimuksen päätulokset

Kuvion komponentit kertovat, mistä asioista matkailun perheyrittäjien psykologisen omistajuus ja työnilo rakentuvat. Kuvion edistävät tekijät vastaavat kysymyksen siitä, mitkä tekijät tukevat matkailun perheyrittäjien psykologista omistajuutta ja työniloa. Tulosten pohjalta voidaan esittää myös seuraavia propositioita.

Ulkoinen yrittäjyyden arvostus lisää perheyrittäjän psykologista omistajuutta ja työniloa

Yrittäjätuksesta johtuva sosiaalinen arvostus vahvistaa matkailuyrittäjän työniloa. Sosiaalisesta statuksesta nousee keskeinen työnilon lähde. Perinteiseksi koettu yrittäjän vapaus ja taloudelliset seikat sijoittuvat vasta sosiaalisen arvostuksen jälkeen. Raskaimpina työnilon kääntöpuolen, ahdistuksen ja harmin, aiheina korostuivat taloudellisten seikkojen rinnalla ristiriidat sidosryhmien kanssa.

Vahvan psykologisen omistajuuden ja työnilon omaavat perheyrittäjät ovat proaktiivisesti ja pitkäjänteisesti toimivia verkostoyrittäjiä.

Yrittäjän panostus ja luottamus tulevaisuuteen ja seuraaviin sukupolviin vahvistuvat vankan psykologisen omistajuuden myötä. Vahvaa psykologista omistajuutta edistäviä tekijöitä ovat muun muassa yrittäjän kokemus henkisen omistajuuden tunne, omistautuminen yritykselle ja vahva vastuunotto yrityksestä. Lisäksi vahvan psykologisen omistajuuden ja työnilon kokevat matkailun perheyrittäjät ovat aktiivisempia verkottumaan ja toimimaan sidosryhmäyhteyksissä koko toimialansa hyväksi.

Autonomian supistuminen vähentää perheyrittäjän psykologista omistajuutta ja työniloa, mikä puolestaan kaventaa yrittäjän yrityksen kehityshakuisuutta.

Yrityksen koko on tilastollisesti merkitsevä selitystekijä matkailuyrittäjän kokealle psykologisen omistajuuden ja työnilon voimakkuudelle. Yrityksen koon kasvu pienestä yli miljoonan euron keskiuureksi yritykseksi vähentää työniloa lisäten yrittäjyyden kuormittavuutta. Rahoituksen tiukkeneminen johtaa yrittäjän autonomian tunteen vähentymiseen ja vähentää työniloa sekä psykologista omistajuutta.

Aito dialogi matkailun perheyrittäjien ja sidosryhmien kanssa edesauttaa alueellista kehittämistä verkostomaisen työskentelyn edistäjänä. Yrittäjyyskoulutuksessa kannattaa ottaa huomioon tunteet ja niiden merkitys osana yrittäjyyskasvatusta, jotta yrittäjyys houkuttelisi enemmän myös nuoria. Psykologisen omistajuuden ja työnilon ulottuvuudet on hyvä ottaa läpileikkaavana huomioon opetussuunnitelmien laadinnassa.

Tutkimuksen tuloksia psykologisesta omistajuudesta ja työnilosta voidaan soveltaa myös matkailun perheyrittäjien jaksamisongelmien ratkaisemisessa. Tutkimustulokset myös lisäävät tietoa sukupolven vaihdoksen tiedontarpeista ja keinoista tehdä sukupolvenvaihdos jatkajalle ja luopujalle helpommaksi ja kannustavammaksi.

Väitöstutkimuksen e-versio: Jyväskylän yliopiston kirjaston Jyx-julkaisuarkiston linkki <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/42327>